

3. МЕНЕДЖМЕНТ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/75-2-9>

УДК 338.48(477)

Гой Ю.Р.

аспірант кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»

Русин-Гриник Р.Р.

PhD, доцент кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів,
Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7137-1373>

Ной Yuriy, Rusyn-Hrynyk Roman

Lviv Polytechnic National University

СУЧАСНИЙ СТАН РЕКРЕАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано трансформаційні процеси у сфері рекреаційної діяльності України впродовж 2020–2024 рр. Висвітлено вплив пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ на структуру, обсяги діяльності, фінансові показники та інвестиційну привабливість рекреаційних підприємств. Встановлено ключові тенденції: падіння обсягів туристичних послуг у 2020 р., часткове відновлення у 2021 р., різке скорочення діяльності у 2022 р., орієнтація на реабілітаційний туризм у 2023–2024 рр. Особливу увагу приділено руйнуванню інфраструктури, зміні цільової аудиторії, переорієнтації готелів на розміщення ВПО та військових. Розкрито роль цифровізації, яка забезпечила адаптацію підприємств до кризових умов. Розглянуто вплив міграційних процесів та еміграції на зміну попиту. Проаналізовано інвестиційний клімат у галузі, зокрема причини зниження обсягів капіталовкладень та передумови для їх зростання у відносно безпечних регіонах. Наголошено на необхідності державної підтримки, модернізації об'єктів та залучення міжнародних ресурсів для відновлення.

Ключові слова: рекреаційні підприємства, обсяги діяльності, фінансові показники, інфраструктура ринку, цільова аудиторія, цифровізація.

Постановка проблеми. Упродовж 2020–2024 рр. рекреаційна сфера України зазнала суттєвих потрясінь, спричинених пандемією COVID-19, повномасштабною війною, міграційними процесами та економічною нестабільністю. Це призвело до значного скорочення туристичних потоків, падіння доходів підприємств, руйнування інфраструктури у прифронтових регіонах та зміни структури попиту на рекреаційні послуги. Одночасно ці виклики стали поштовхом до цифрової трансформації галузі та переорієнтації підприємств на нові формати — розміщення ВПО, реабілітаційний туризм, гібридні моделі обслуговування тощо. Однак попри спроби адаптації, рекреаційні підприємства залишаються вразливими до зовнішніх загроз, стикаються з дефіцитом інвестицій і потребують державної та міжнародної підтримки. У цьому контексті виникає необхідність наукового узагальнення трансформаційних змін, аналізу викликів і факторів відновлення рекреаційної галузі, а також обґрунтування напрямів підвищення її стійкості й конкурентоспроможності в умовах воєнного та післявоєнного періоду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проаналізовані праці таких дослідників, як Т. С. Смовженко, О. І. Графська [1], В. Г. Герасимчук, О. О. Корогодова [2], S. O. Mokaya, J. W. Gitari [3], N. A. Pitas, A. Murray, M. Olsen, A. A. Graefe [4], C. H. Hung [5], висвітлюють широкий спектр питань, пов'язаних з оцінюванням ефективності функціонування рекреаційних підприємств і розвитку туристично-рекреаційної сфери в цілому. Зокрема, автори зосереджуються на таких аспектах, як економічна ефективність діяльності, управлінські підходи, якість надання послуг, вплив рекреації на продуктивність праці та соціально-економічний ефект для суспільства.

Спільною рисою проаналізованих досліджень є акцент на комплексному економічному аналізі та важливості соціального компоненту у функціонуванні рекреаційної сфери. Особливу увагу приділено питанням оцінки якості обслуговування та впливу рекреаційних послуг на добробут споживачів.

У подальших дослідженнях доцільно поглиблювати вивчення впливу цифровізації на ефективність рекреа-

ційного бізнесу, удосконалювати методики оцінювання результативності підприємств цієї сфери та зосередити увагу на засадах сталого розвитку, що є актуальним у сучасних соціально-економічних умовах.

Формування цілей статті. Дослідити основні тенденції, виклики та перспективи розвитку рекреаційної сфери України в період 2020–2024 рр. з урахуванням впливу пандемії COVID-19, повномасштабної війни, процесів цифровізації, міграційних змін та інвестиційної активності.

Виклад основного матеріалу. У період 2020–2024 рр. рекреаційна сфера України зазнала значних потрясінь, що позначилося на її структурі, обсягах діяльності та фінансових показниках. Аналізуючи статистичні дані, можна виокремити кілька ключових тенденцій, які визначили розвиток та виклики цієї галузі:

1. Динаміка падіння та відновлення підприємств рекреаційної галузі. Пандемія COVID-19 спричинила глибоку кризу у сфері рекреаційного бізнесу, особливо у 2020 році. Відповідно до даних Державної служби статистики України, у 2020 році загальний обсяг наданих туристичних та рекреаційних послуг знизився на 65% порівняно з 2019 роком, а дохід рекреаційних підприємств скоротився на 62%. Найбільшого удару зазнали готельно-рекреаційний сегмент (зниження прибутку на 58%) та екскурсійний туризм (падіння на 72%). У 2021 році спостерігався поступовий вихід галузі з кризи за рахунок зростання внутрішнього туризму. Загальний обсяг туристичних потоків зріс на 22,5%, що було обумовлено відкриттям кордонів, адаптацією бізнесу до нових умов та популяризацією місцевого туризму. Проте цей рік не дозволив повністю відновити показники 2019 року (рис. 1) [6].

2. Руйнування інфраструктури та зміна структури галузі внаслідок війни. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році зупинило позитивну дина-

міку та завдало рекреаційному бізнесу ще більшого удару. Туристичний потік у 2022 році скоротився більш ніж на 90%, а дохід підприємств – на 85% порівняно з 2021 роком. Найбільших втрат зазнали підприємства в прифронтових та тимчасово окупованих територіях, де понад 70% рекреаційної інфраструктури було зруйновано або пошкоджено. Водночас війна змінила попит на рекреаційні послуги [7].

Відбулося переорієнтування діяльності багатьох підприємств: частина з них почала працювати як центри розміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), пропонуючи тимчасове житло та базові послуги, а деякі готельно-рекреаційні комплекси стали місцями реабілітації для військових та цивільного населення (рис. 2) [7].

3. Фінансово-економічні аспекти відновлення у 2023–2024 рр. У 2023 році ситуація почала частково стабілізуватися. Туристичний потік у відносно безпечних регіонах України зріс на 25% порівняно з 2022 роком. Найбільше активізувалися внутрішні рекреаційні маршрути – Карпати, Закарпаття, Львівщина, Прикарпаття, Буковина. Ці регіони зафіксували збільшення туристичних потоків на 30–40%. Фінансовий стан галузі також демонстрував ознаки відновлення: у 2023 році доходи підприємств зросли на 18%, що було насамперед обумовлено розвитком оздоровчого та реабілітаційного туризму [8].

Додатковим чинником стало розширення співпраці з благодійними та міжнародними організаціями, які фінансували оздоровчі програми для військовослужбовців та цивільного населення [8].

У 2024 році спостерігалась поступова стабілізація рекреаційної сфери. Відновлення відбувалось за рахунок [9–13]:

- активного розвитку внутрішнього туризму: у 2024 році внутрішній турпотік зріс на майже 20%, що дозволило рекреаційним підприємствам наростити

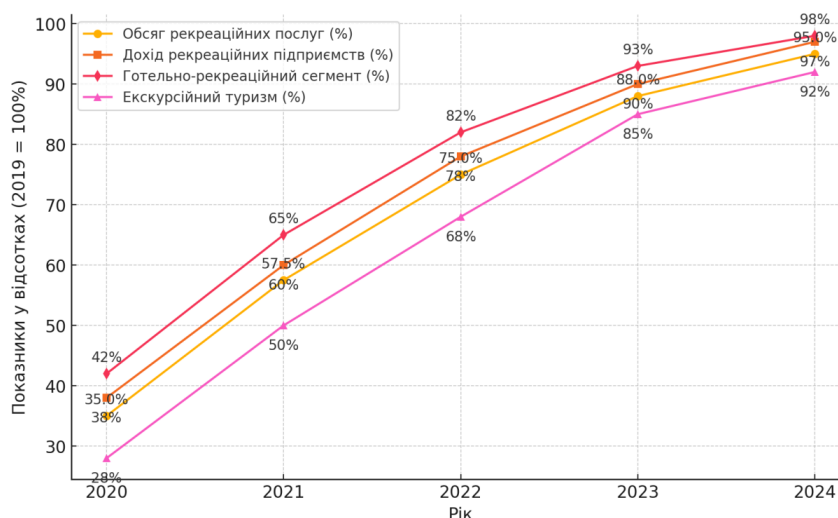

Рис. 1. Показники, які демонструють відновлення рекреаційних підприємств після кризи 2020 року

Джерело: побудовано авторами

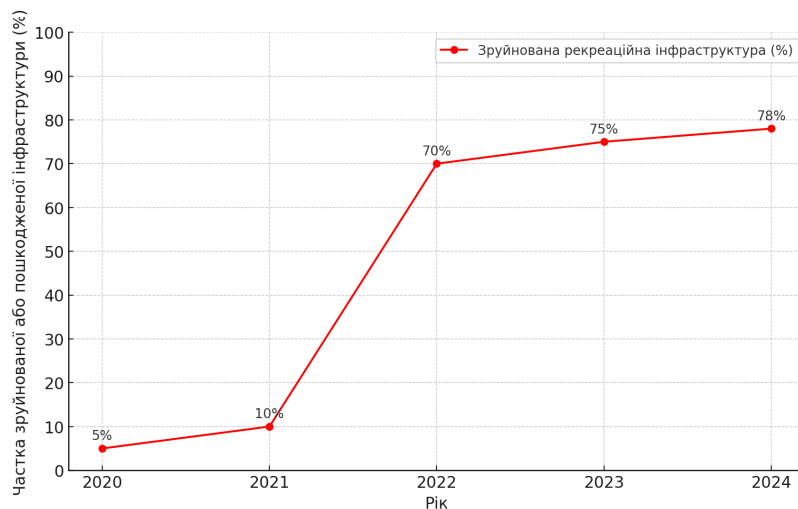

Рис. 2. Діаграма, що відображає руйнування інфраструктури рекреаційної галузі через війну у 2022–2024 рр.

Джерело: побудовано авторами

доходи та частково компенсувати втрати попередніх років;

- популяризація реабілітаційного туризму: готельно-рекреаційні комплекси в західних та центральних регіонах дедалі більше переорієнтовуються на програми психологічної реабілітації, що фінансуються державними та міжнародними організаціями;

- інвестиції у відновлення інфраструктури: у 2023–2024 р. у безпечних регіонах запущено низку державних програм підтримки малого та середнього бізнесу у сфері туризму. Також активно залучаються іноземні гранти для відновлення рекреаційних об'єктів.

Доцільно відзначити, що упродовж аналізованого періоду на діяльність рекреаційних підприємств в Україні суттєво вплинула цифровізація, яка сприяла адаптації підприємств до сучасних викликів та підвищення конкурентоспроможності. З початком пан-

демії COVID-19 у 2020 році, коли традиційні способи ведення бізнесу зазнали обмежень, багато рекреаційних закладів були змушені швидко впроваджувати цифрові технології для забезпечення безперервності своєї діяльності. За даними досліджень, проведених у 2021 році, близько 68% готелів та туристичних агенцій України перейшли на онлайн-бронювання та впровадили е-системи управління послугами, що дозволило зменшити фізичні контакти та відповідати карантинним (рис. 3) [11; 12].

У 2022 році, на тлі повномасштабного вторгнення Росії, цифровізація стала ключовим елементом виживання для багатьох рекреаційних підприємств. В умовах обмеженого фізичного доступу до об'єктів відпочинку, заклади активно розвивали віртуальні тури та онлайн-заходи. Згідно з даними Всеукраїнської асоціації туризму, кількість віртуальних екскурсій зроста-

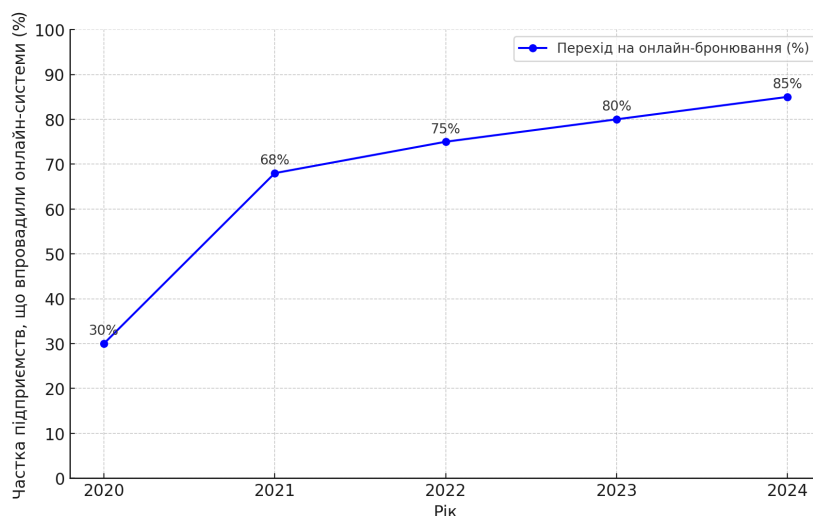

Рис. 3. Динаміка впровадження онлайн-бронювання та е-систем управління послугами в готелях і туристичних агенціях України за період 2020–2024 рр.

Джерело: побудовано авторами

на 45% порівняно з попереднім роком, що дозволило підтримувати інтерес клієнтів та забезпечити хоча б частковий дохід підприємствам [12].

У 2023 році, зі стабілізацією ситуації в окремих регіонах, рекреаційні підприємства почали інтегрувати гібридні моделі обслуговування, поєднуючи традиційні та цифрові послуги. Впровадження мобільних додатків для самостійного планування відпочинку, використання чат-ботів для консультацій та автоматизація внутрішніх процесів стали стандартом для багатьох закладів.

За статистикою Міністерства цифрової трансформації України, понад 75% рекреаційних підприємств впровадили ті чи інші цифрові рішення у свою діяльність, що сприяло підвищенню їхньої ефективності та зниженню операційних витрат [8; 12; 13].

На початку 2024 року цифровізація продовжувала відігравати важливу роль у розвитку рекреаційної сфери. Підприємства, які інвестували в цифрові технології, відзначали зростання клієнтської бази на 30% та підвищення рівня задоволеності споживачів на 25%. Це свідчить про те, що цифрові інструменти не лише допомогли адаптуватися до кризових умов, але й відкрили нові можливості для розвитку галузі в цілому (рис. 4) [12; 13].

Отже, протягом 2020–2024 рр. цифровізація стала невід’ємною частиною трансформації рекреаційних підприємств України, дозволяючи їм адаптуватися до викликів часу, підвищувати ефективність та задовольняти потреби сучасних споживачів.

Слід звернути увагу також на процеси міграції та еміграції населення, які мали суттєвий вплив на діяльність рекреаційних підприємств в Україні, спричинивши зміни у попиті, фінансових потоках та регіональному розвитку галузі. Основні обставини, що визначили вплив цих процесів є: масове переміщення внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зменшення пла-

тоспроможного населення через еміграцію та зміщення рекреаційних потоків у відносно безпечні регіони.

Після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році понад 5 млн. українців стали внутрішньо переміщеними особами, що значно змінило структуру попиту на рекреаційні послуги. Багато готелів, санаторіїв та баз відпочинку переорієнтували свою діяльність на розміщення ВПО, що тимчасово підтримало їх фінансову стабільність, проте водночас призвело до скорочення традиційних туристичних потоків. У регіонах Західної України, де спостерігалось найбільше зростання чисельності переселенців, завантаженість готельного фонду у 2022 році зросла на 60%, але при цьому скоротилися прибутки від класичних рекреаційних послуг [7].

Масова еміграція, зокрема виїзд понад 6 мільйонів громадян за кордон, негативно вплинула на платоспроможний попит у туристично-рекреаційному секторі. За даними Державної служби статистики, у 2023 році обсяги внутрішнього туризму в Україні скоротилися на 30% порівняно з 2021 роком, оскільки значна частина постійних клієнтів виїхала за межі країни. Це особливо відчували рекреаційні підприємства центральних і південних регіонів, де туристичний бізнес орієнтувався на внутрішнього споживача [7; 8; 12].

Водночас у 2023–2024 рр. спостерігався певний компенсаторний ефект за рахунок нових категорій клієнтів. Популярності набули рекреаційні комплекси, які спеціалізуються на реабілітаційних та відновлювальних програмах для військовослужбовців та їхніх сімей. Це дозволило частково стабілізувати роботу підприємств у Карпатському регіоні, на Закарпатті та у Львівській області. Також важливим фактором стало збільшення іноземних гуманітарних та державних програм, що підтримували рекреаційний сектор через надання фінансування для санаторного оздоровлення та психологічної реабілітації.

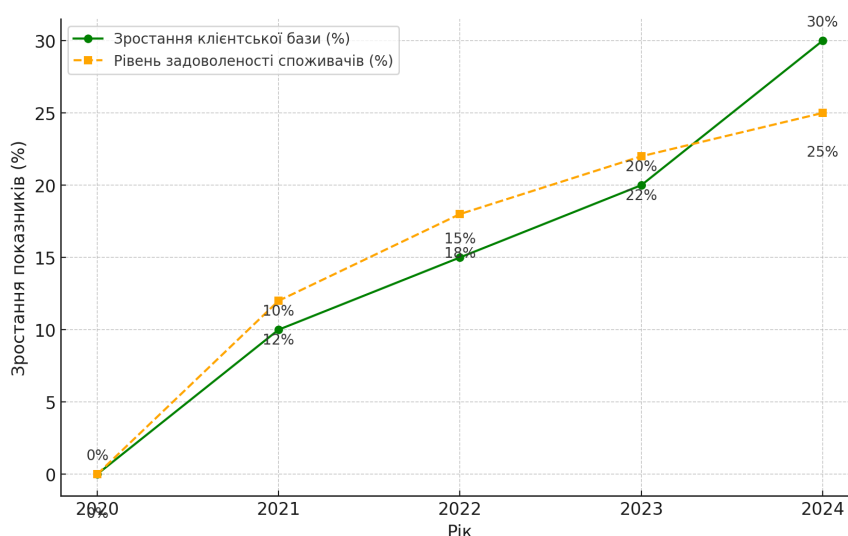

Рис. 4. Вплив цифровізації на розвиток рекреаційної сфери у 2020–2024 роках

Джерело: побудовано авторами

Таким чином, процеси міграції та еміграції населення призвели до скорочення традиційного споживчого попиту на рекреаційні послуги, але водночас сприяли формуванню нових ніш, пов'язаних із тимчасовим розміщенням ВПО та реабілітацією військових. Перспективи галузі залежать від подальшої стабілізації демографічної ситуації та відновлення економічної активності населення всередині країни.

Останніми роками інвестиційна привабливість рекреаційних підприємств України зазнала значних змін під впливом пандемії, війни та економічної нестабільності. У 2020 році карантинні обмеження, спричинені поширенням COVID-19, суттєво знизили туристичний потік, що вплинуло на фінансові показники рекреаційної сфери. За даними Державної служби статистики України, у 2020 році дохід готельного бізнесу зменшився на 58%, а кількість туристів, які скористалися рекреаційними послугами, скоротилася майже на 70%. Це призвело до зменшення обсягу капіталовкладень у галузь, оскільки інвестори побоювалися невизначеності щодо майбутнього відновлення ринку [9].

У 2021 році ситуація дещо стабілізувалася завдяки послабленню карантинних обмежень та поступовому відновленню внутрішнього туризму. Проте рівень інвестицій залишався низьким через побоювання щодо можливих нових хвиль пандемії. Близько 60% потенційних інвесторів у сфері туризму орієнтувалися на короткострокові проєкти з мінімальним ризиком, що обмежувало великі капіталовкладення в інфраструктуру. Основна частина інвестицій спрямовувалася на модернізацію існуючих об'єктів та розвиток онлайн-сервісів для бронювання і дистанційного обслуговування клієнтів [9; 13].

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році завдало значного удару по рекреаційній сфері, що суттєво погіршило її інвестиційну привабливість. Руйнування готельних комплексів, санаторіїв та туристичних баз у прифронтових і тимчасово окупованих територіях спричинило відтік інвесторів. За оцінками експертів, у 2022 році прямі інвестиції у рекреаційний сектор скоротилися більш ніж на 80% порівняно з 2021 роком. Водночас в умовах війни деякі

підприємства змогли переорієнтуватися на надання послуг внутрішньо переміщеним особам, що частково підтримало їхню діяльність.

У 2023 році спостерігалися перші ознаки поступового відновлення інтересу до галузі. Основний акцент був зроблений на реабілітаційний та оздоровчий туризм, що отримав підтримку з боку державних та міжнародних програм. Особливо активно розвивалися санаторно-курортні комплекси в безпечних регіонах, таких як Закарпаття та Львівщина. За даними Міністерства економіки України, у 2023 році обсяг інвестицій у рекреаційний бізнес зріс на 15% порівняно з 2022 роком, що свідчило про поступове відновлення довіри до галузі [8; 9; 12].

На початок 2024 року інвестиційна привабливість рекреаційних підприємств залишається нестійкою, але демонструє тенденцію до зростання. Основні перспективи розвитку пов'язані з модернізацією туристичної інфраструктури у безпечних регіонах, впровадженням цифрових технологій у сфері обслуговування та розвитком екологічного туризму. Важливим фактором залишається державна підтримка та міжнародні фінансові механізми, які можуть сприяти подальшому залученню інвестицій та відновленню галузі після кризових потрясінь.

Висновки. За період 2020–2024 рр. українська рекреаційна сфера пережила дві глибокі кризи – пандемію та війну. Відбулося скорочення кількості працюючих підприємств, зменшення їхніх доходів та зміна структури наданих послуг. Водночас адаптивність та стійкість галузі дозволили частково відновити туристичний потік, зробити ставку на внутрішній ринок і запустити нові формати відпочинку, орієнтовані на реабілітацію та оздоровлення.

Незважаючи на позитивні тенденції, рекреаційні підприємства залишаються вразливими через безпекові ризики, недостатність інвестицій та руйнування інфраструктури у прифронтових регіонах. У майбутньому розвиток рекреаційних підприємств залежатиме від стабілізації ситуації в країні, підтримки з боку держави та залучення міжнародних інвестицій для модернізації галузі.

Список літератури:

1. Смовженко Т. С., Графська О. І. Оцінювання потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці регіонів України. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 44–55. URL: https://re.gov.ua/re202002/re202002_044_SmovzhenkoTS%2CHradskaOI.pdf
2. Герасимчук В. Г., Корогодова О. О. Управління ефективністю рекреаційного комплексу регіону. *Економіка України*. 2009. №4. С. 50–58.
3. Mokaya S. O., Gitari J. W. Effects of Workplace Recreation on Employee Performance: The Case of Kenya Utalii College. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2012. Vol. 2, No. 3. P. 176–183. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?doi=d3f5dd76b997ef2fba421ff7920da52258f279f6&repid=rep1&type=pdf>
4. Pitas N. A., Murray A., Olsen M., Graefe A. A Modified Importance-Performance Framework for Evaluating Recreation-Based Experiential Learning Programs. *Journal of Extension*. 2017. Vol. 55, No. 1. URL: <https://archives.joe.org/joe/2017february/tt5.php>
5. Hung C. H. The Evaluation and Improvement of Service Quality Performance in Sports and Recreation Facilities. *Journal of Social Sciences*. 2007. Vol. 13, No. 2. P. 85–92.
6. Державна служба статистики України. Статистичний щорічник України 2022. Київ: Держстат. URL: <https://stat.gov.ua> (дата звернення 15.03.2025).

7. Туризм і рекреація в Україні у воєнний та повоєнний час: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 28 червня 2024 р. Полтава : ПДАУ, 2024. 196 с.
8. Міністерство економіки України. Стан туристичної та рекреаційної сфери України у 2023 році. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення 15.03.2025).
9. Іванов А. Особливості інвестиційного розвитку підприємств туристично-рекреаційного комплексу. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-100>
10. Аналіз ніші турсервісів України URL: <https://blog.youcontrol.market/analiz-rinku-turoperativ-ukrayini/> (дата звернення 17.03.2025)
11. Всеукраїнська асоціація туризму. Аналіз цифрових трансформацій у сфері туризму та рекреації. Київ: VAT. 2022. URL: <https://www.vat.org.ua> (дата звернення 17.03.2025)
12. Державне агентство розвитку туризму України. Річний звіт про стан туристичної галузі в Україні. Київ: ДАРТ. 2023. URL: <https://www.dart.gov.ua> (дата звернення 18.03.2025)
13. Нагірна М. Управління інвестиційною діяльністю рекреаційної сфери України: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-30>

References:

1. Smovzhenko T. S., & Hrafka O. I. (2020) Otsynuvannya potentsialu rozvytku turystychno-rekreatsiynoyi sfery v ekonomitsi rehioniv Ukrainy [Assessment of the Development Potential of the Tourist and Recreational Sector in the Economy of Ukrainian Regions]. *Rehional'na ekonomika*, №2, pp. 44–55. Available at: https://re.gov.ua/re202002/re202002_044_SmovzhenkoTS%2CHrafkaOI.pdf (in Ukrainian).
2. Gerasymchuk V. G., & Korogodova O. O. (2009) Upravlinnya efektyvnistyu rekreatsiynoho kompleksu rehionu [Management of the Efficiency of the Recreational Complex of the Region]. *Ekonomika Ukrainy*, № 4, pp. 50–58. (in Ukrainian)
3. Mokaya, S. O., & Gitari, J. W. (2012) Effects of Workplace Recreation on Employee Performance: The Case of Kenya Utalii College. *International Journal of Humanities and Social Science*. Vol. 2, No. 3, 176–183. Available at: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?doi=d3f5dd76b997ef2fba421ff7920da52258f279f6&repid=rep1&type=pdf>
4. Pitas, N. A., Murray, A., Olsen, M., & Graefe, A. A. (2017) Modified Importance-Performance Framework for Evaluating Recreation-Based Experiential Learning Programs. *Journal of Extension*. Vol. 55, No. 1. Available at: <https://archives.joe.org/joe/2017february/tt5.php>
5. Hung, C. H. (2007) The Evaluation and Improvement of Service Quality Performance in Sports and Recreation Facilities. *Journal of Social Sciences*. Vol. 13, No. 2, 85–92.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2022) Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy 2022 [Statistical Yearbook of Ukraine 2022]. Kyiv: Derzhstat. Available at: <https://stat.gov.ua> (accessed: 15.03.2025).
7. Turyzm i rekreatsiya v Ukraini u voyennyy ta povoyennyy chas: zbirnyk materialiv Vseukr. nauk.-prakt. конф., 28 chervnya 2024 r. Poltava : PDAU, 2024. 196 s.
8. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (2023) Stan turystychnoyi ta rekreatsiynoyi sfery Ukrainy u 2023 rotsi [State of the tourism and recreation sector of Ukraine in 2023]. Available at: <https://www.me.gov.ua> (accessed: 15.03.2025).
9. Ivanov A. (2024) Osoblyvosti investytsiynoho rozvytku pidpryyemstv turystychno-rekreatsiynoho kompleksu [Peculiarities of investment development of enterprises of the tourist and recreational complex]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, № 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-100>
10. Analiz nishi turoperatoriv Ukrainy [Analysis of the niche of tour operators in Ukraine]. Available at: <https://blog.youcontrol.market/analiz-rinku-turoperativ-ukrayini/> (accessed: 17.03.2025).
11. Vseukrayins'ka asotsiatsiya turyzmu. Analiz tsyfrovyykh transformatsiy u sferi turyzmu ta rekreatsiyi [Analysis of digital transformations in the sphere of tourism and recreation]. Kyiv: VAT. 2022. Available at: <https://www.vat.org.ua> (accessed: 17.03.2025).
12. Derzhavne ahentstvo rozvytku turyzmu Ukrainy. Richnyy zvit pro stan turystychnoyi haluzi v Ukraini [Annual report on the state of the tourism industry in Ukraine]. Kyiv: DART. 2023. Available at: <https://www.dart.gov.ua> (accessed: 18.03.2025)
13. Nahirna M. (2022) Upravlinnya investytsiynoyu diyal'nistyu rekreatsiynoyi sfery Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Management of investment activities in the recreational sphere of Ukraine: problems and prospects]. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 42. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-30>

CURRENT STATE OF RECREATIONAL ENTERPRISES IN UKRAINE

The article analyzes the transformational processes in the recreational sector of Ukraine during 2020–2024. It highlights the impact of the COVID-19 pandemic and the full-scale invasion by the Russian Federation on the structure, scope of activities, financial indicators, and investment attractiveness of recreational enterprises. Key trends are identified: a decline in the volume of tourism services in 2020, partial recovery in 2021, a sharp reduction in activity in 2022, and a focus on rehabilitation tourism in 2023–2024. Special attention is paid to infrastructure destruction, shifts in target audiences, and the reorientation of hotels to accommodate internally displaced persons (IDPs) and military personnel. The role of digitalization in enabling business adaptation under crisis conditions is emphasized. The influence of migration

and emigration processes on changes in demand is examined. The investment climate in the sector is analyzed, including reasons for the decline in capital investment and the prerequisites for its growth in relatively safe regions. The need for state support, modernization of facilities, and attraction of international resources for recovery is emphasized. During the period of 2020–2024, Ukraine's recreational sector experienced two major crises — the pandemic and the war. This led to a reduction in the number of operating enterprises, a decrease in their income, and changes in the structure of services provided. At the same time, the adaptability and resilience of the sector allowed for a partial recovery of tourism flows, a shift toward the domestic market, and the launch of new formats of recreation focused on rehabilitation and wellness. Despite positive trends, recreational enterprises remain vulnerable due to security risks, insufficient investment, and the destruction of infrastructure in frontline regions. In the future, the development of recreational enterprises will depend on the stabilization of the country's situation, state support, and the attraction of international investments for the modernization of the sector.

Key words: recreational enterprises, scope of activity, financial indicators, market infrastructure, target audience, digitalization.